

фотоАрхив.bg

ПЪРВИ СЪПКИ КЪМ СЪЗДАВАНЕ НА ГРАЖДАНСКО ОБЩЕСТВО. РУСЕНСКИТЕ ПРОТЕСТИ В СНИМКИ И ДОКУМЕНТИ

Във връзка с отбелязването на 30-годишнината от първите екопротести в Русе срещу обгазяването на града от румънския химически завод „Видахим“, станали основа за формирането на гражданско общество у нас, Държавна агенция „Архиви“ публикува фотодокументи за събитията. Подбраните снимки отразяват хлорните „атаки“ над крайдунавския град и съпротивата на неговите жители срещу бездействието на местните и държавните власти. Читателят ще може да се запознае визуално с първите демонстрации на русенци и особено с четвъртата демонстрация на „майките с количките“, проведена на 10 февруари 1988 г., както и с члена на Политбюро на ЦК на БКП Гриша Филипов и партийните ръководители на Русе, опитали да смирят недоволните. Представени са и авторите на филма „Дишай“, поставил началото на размразяването в българското общество.

Наред със снимковия материал е обърнато внимание на някои важни документи, свързани с официалните данни за хлорните обгазявания и с призивите за екологична защита на града. Смятаме, че фотографските документи, запечатали тези основни събития, дават ценна информация за събуждането на българското общество и първите прояви на граждански позиции, белязали началото на голямата промяна в България в края на 80-те години на XX в.

**Програмна декларация на младежката секция
към НС „Екогласност“ за контрол върху екологичната политика. Б.д.**

ДА – Русе, ф. 1455, оп. 1, а.е. 2, л. 44-45.

ПРОГРАМНА ДЕКЛАРАЦИЯ НА ДВИЖЕНИЕТО ЕКОГЛАСНОСТ

[МЛАДЕЖКА СЕКЦИЯ НА НЕЗАВИСИМОТО СДРУЖЕНИЕ]

Влошаването на жизнената среда все повече застрашава здравето и живота на хората. Но техните усилия да спасят себе си, своите деца от екологичен апокалипсис, са парализирани от липсата на пълна и навременна информация за опасностите, които се крият във всичко онова, без което не можем: въздуха, водата, хранителните продукти и почвата.

В основата на нашия обществено-икономически живот, стои фактът, че различните социални групи имат нееднакво участие в процеса на вземане на решения, които определят насоките на цялостното обществено развитие. Тези, които вземат стратегическите решения, не са същите, които понасят главните последици от тяхното изпълнение. Този основен социален факт произвежда несъгласно досегашната политика в екологическата сфера. И тук има привилегирани главни готвачи и непривилегирвани консуматори. Ина виновани, има и потърпевши. Нещо повече налице е парадокс, че степента на отговорно участие при вземането на решения за всеки индивид е обратно пропорционално на степента в която той понася оловредното въздействие на екологичните замърсители.

Живеем в страна инаца антиекологична икономика с остарели технологии, с ниско ефективни или изобщо липсващи пречиствателни съоръжения, некомпетентно ръководена от стопански деятели с ниска технологична култура които безотговорно пилеят или пренасочват и без това оскъдните средства, отделяни за опазване и възпроизводство на околната среда. Решаването на все по-задълбочаващите се екологични проблеми е в ръцете на тясно специализирани професионалисти и управници, чиято дейност практически не се познава и още по-малко подлежи на демократичен контрол от страна на обществеността. Без да признаваме служебните старания на тези хора, трябва да си даваме сметка, че те най-често са хванати натясно във всеоплитащата мрежа на заинтересуваните ведомства, чийто бюрократичен апарат минава като валиан над природната среда, общественото мнение и над символичните санкции на официалните природозащитни органи. Това налага необходимостта от демократичен обществен контрол над ЕКОЛОГИЧНАТА ПОЛИТИКА на правителството.

Като изхождат от потребностите за екологична самозащита на населението участниците в младежката секция на движението ЕКОГЛАСНОСТ са решили да обединят своите усилия в посока на едно дълбоко социално и екологично преустройство на обществото и икономиката на нашата страна. Те виждат като основно стратегическо средство на своята борба по въпросите на екологията пълната гласност и всенароден контрол върху дейността на съществуващите ведомства и предприятия.

Във основата на широка радикално-демократична социална позиция младежката секция на движението ЕКОГЛАСНОСТ издига следните програмни искания:

- пълна гласност за замърсеността на въздуха, водите, почвата и хранителните продукти. Навременна, пълна и точна информация за вида и степента на замърсяване на жизнената среда в региона и в страната.
- публично оповестяване на всички секретни данни, засягащи здравето на хората и състоянието на жизнената среда. Причините за секретност, ако изобщо има такива, да бъдат ясно и недвусмислено обосновани пред обществеността.
- пълна и незабавна информация за местата където се съхраняват радиоактивните отпадъци и своевременно информация за всяка международна стъпка, която България предприема в областта на ядрената енергетика.
- публикуване на точни статистически данни за структурата на заболяванията и влиянието на местните и глобалните замърсители върху здравето на хората и патологичните отклонения при новородените.
- периодично публикуване екологични карти за състоянието на околната среда в региона и страната.
- изработване и предлагане за всенародно обсъждане на програма за технологично обновление на всички отрасли на икономиката с оглед осигуряване

на безредни технологии.

-преход от природоразрушителна към природоопазваща икономическа система.
 -създаване на нови и разширяване на съществуващите резервати и национални паркове с оглед на това,важните природни територии от различен тип да достигнат оптималните международни норми.Премахване на забраните за отиди на гражданите в охраняваните резервати и разширяване почивната база в тях.

-разкриване на извършените екологични престъпления и обществено разобличаване и осъждане на виновниците за тях.

-осигуряване достъп за членовете на младежката секция на движението ЕКОГЛАСНОСТ до всички екологични форуми у нас и в чужбина.

-широко застъпване екологичната проблематика в образователната програма създаване на университетска специалност ЕКОЛОГИЯ и дисциплини ЕКОЛОГИЯ във висшите и средните училища,с цел възпитаване на екологично мислене у младите хора.

Младежката секция на движението ЕКОГЛАСНОСТ обединява доброволните усилия на онези лица,които изразяват своята загриженост за екологичната обстановка и участвуват в инициативите на движението.Тя няма претенции за единственост в качеството си на обществен гарант за екологичната безопасност на народа.Обвързаността с ценностите на движението е единствено морална.

Младежката секция на движението ЕКОГЛАСНОСТ ще подкрепя и осъществява контакти с всички демократични младежки движения и организации чийто идейни платформи и действия са насочени към демократично изграждане на нашето общество и екологичното реструктуриране на икономиката.

СЪЗНАВАЙКИ СВОЯТА ОТГОВОРНОСТ ПРЕД БЪДЕЩИТЕ ПОКОЛЕНИЯ,ЧЛЕНОВЕТЕ НА МЛАДЕЖКАТА СЕКЦИЯ НА ДВИЖЕНИЕТО ЕКОГЛАСНОСТ,ЩЕ ДАВАТ БЕЗВЪЗМЕЗДНО И СЪЗНАТЕЛНО СВОИТЕ ИДЕИ,ЗНАНИЯ,ТРУД И УМЕНИЯ ЗА ПОВИШАВАНЕ ЕКОЛОГИЧНАТА КУЛТУРА НА ОБЩЕСТВОТО И ОПАЗВАНЕТО НА ЖИЗНЕНАТА СРЕДА,В ИМЕТО НА НРАДСТВЕНОТО И МАТЕРИАЛНО БЛАГОДЕНСТВИЕ НА НАЦИЯТА.

Паметка за поведение на населението при обгазяване с хлор, издадена от
Окръжно военно управление-Русе, отдел „Гражданска отбрана“. 1987 г.

ДА – Русе, ф. 1455, оп. 1, а.е. 18, л. 1-2.

О К Р Ъ Ж Н О   В О Е Н Н О   У П Р А В Л Е Н И Е   -   Р У С Е

О Т Д Е Л   " Г Р А Ж Д А Н С К А   О Т Б Р А Н А "

П А М Е Т К А

ЗА ПОВЕДЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ПРИ ОБГАЗЯВАНЕ С ХЛОР

Р У С Е
1 9 8 7

22 2402

Химизацията на народното стопанство е немислима без усиленото развитие на химическата промишленост. При това неизбежно възниква необходимостта от използване, транспортиране и съхранение на големи количества отровни вещества.

В случай на аварии при транспортиране, съхранение или противниково въздействие може да се създаде огнище на химическо заразяване, което крие опасност и за населението.

Всичко това налага формирането на гражданската отбрана и цялото население да бъдат готови за защита, оказване на първа помощ и водене на спасителни работи при заразяване на местността и атмосферата.

При обикновени условия хлорът представлява жълтозелен газ със силна задушлива миризма. Относителното му тегло е 2,49 "по тегло е от въздуха/ и следователно ще се движи близо до земната повърхност и ще заема ниските места.

Добре се разтваря във вода.

Смъртният изход при отравяне с хлор се обяснява с химическото изгаряне на белите дробове.

ЗА ЗАЩИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО ОТ ПРОМИШЛЕНИЯ ХЛОР И НЕГОВИТЕ ПРОИЗВОДНИ Е НЕОБХОДИМО :

1. Да се създадат условия за херметизация на производствените, обществените и жилищни сгради /подмяна на счупените стъкла, ремонт на врати и прозорци, поставяне на вратите и прозорците приспособления за окачване на бризентови парчета, одеала, чаршафи, килими и др.

2. Да се създадат условия във всички цехове, канцеларии и други работни помещения за бързо централизирано оповестяване при опасност от загазяване. Оповестяването ще става чрез РТВ Русе.

3. Да се изработят елементарни индивидуални средства за защита на дихателните органи, като се спазят следните изисквания:

- вземат се няколко пласта марля /тензух/ с дължина 100 см и ширина 50 см

- на средата им се поставя памук с дебелина 1-2 см и размери 30 x 20 см

- горната и долната страна на пластове марля се подгъват, докато се застъпят върху памука и се зашиват така, че памука да остане между пластове марля /тензух/

- 2 -

- двата края на пригответената по този начин маска се разра-
зават надлъжно, до памука и се зашиват така, че да се образуват и
по две връзки от двете страни с дължина по 35 см.

При ползуване на памучно-марлената превръзка, поставете я
така, че тя да обхване избраната част и добре да закрива устата и
носа. Горните краища завържете на тила, а долните на темето.

Ако в момента нямате такава предварително изготвена превръз-
ка, може да се използват марли, хавлии, кърпи и др.

ПРЕДПАЗНИ МЕРКИ

**А. КОГАТО СТЕ НА РАБОТНОТО СИ МЯСТО НЕ СЪЗДАВАЙТЕ УСЛОВИЯ
ЗА ПАНИКА, А ДЕЙСТВУВАЙТЕ БЪРЗО И РАЗУМНО !**

1. Предайте сигнала на работещите до вас
2. Затворете прозорците, вратите, отдушниците, люковете
и др.
3. Поставете предварително подготвените по размери на вра-
тите и прозорците парчета бризент, след като ги навлажните с вода,
а там където няма такива, може да се използват черги, килими, одеа-
ла, чаршафи и др.
4. Поставете на устата и носа марлена превръзка, хавлия,
кърпа и др., напоени в 5 % воден разтвор на сода бикарбонат. Ако
липсва сода да се използва само вода, като на 15-20 минути повтор-
но се намокря марлята.

5. Ако производствения процес е непрекъсваем не напускайте
работното си място, вземете мерки за недопускане на аварии.

6. За защита на животните да се херметизират оборите и им
се поставят филтриращи торби, напоени в 5 % содов разтвор.

Б. КОГАТО СТЕ В КЪЩИ:

- изпълнете указанията, дадени в точка А 1, 2, 3 и 4;
- изключете електрическите уреди, спрете водата;
- не оставяйте на открито хранителни продукти;
- заемете горните етажи на жилищните сгради.

**В. АКО СТЕ НА ОБЩЕСТВЕНО МЯСТО /магазин, кино, учреждение
и др./ не създавайте паника. Изпълнявайте указанията на администра-
цията.**

**Г. АКО СТЕ В ОБЩЕСТВЕНО ТРАНСПОРТНО СРЕДСТВО не правете
опити да слизате в движение, затворете прозорците и люковете. Из-**

- 3 -

пълнявайте указанията на водача на превозното средство.

Д. АКО СТЕ НА УЛИЦАТА не губете време. Използвайте горните указания за защита на дихателните пътища. Изкачете се на височини, хълмове и на горните етажи на жилищните постройки.

П Ъ Р В А П О М О Щ

1. Пострадалият незабавно да се изнесе на чист въздух
2. Да се отстранят дрехите, тъй като са погълнали хлор
3. Да се подсигури пълен покой на пострадалия
4. Да се сгрива тялото с грейка или да се обвива в дрехи
5. Очите, носа и устата да се промиват с 2 % разтвор на сода бикарбонат /една чаена лъжичка сода в една водна чаша вода - 200 мл/.
6. Препоръчва се пиена на кафе, чай, топло мляко, минерална вода и сода.
7. Търси се медицинска помощ
8. **АБСОЛЮТНО СЕ ЗАБРАНЯВА ИЗКУСТВЕНО ДИШАНЕ**

Д Е Г А З А Ц И Я

1. За дегазация на отровния облак да се създадат водни завеси, с използването на противопожарна, комунална, селскостопанска и друга подходяща техника /дъждовални машини/. Може още да се изпускат бутилки с амоняк в облака
2. За дегазация на помещения, територия, опаковки на хранителни продукти и други да се използва амонячна вода или промивка с обикновена вода.

- " -

Справка за обгазяването с хлор на град Русе от химическия комбинат в град Гюргево, Румъния за периода от 1 ян. до 28 окт. 1987 г.

ДА - Русе, ф. 1455, оп. 1, а.е. 19, л. 5-9.

С П Р А В К А

ЗА ОБГАЗЯВАНЕТО С ХЛОР НА ГРАД РУСЕ ОТ ХИМИЧЕСКИ
КОМБИНАТ - ГРАД ГЮРГЕВО, СР РУМЪНИИ ЗА ВРЕМЕТО ОТ
01.01.1987 ГОД. ДО 28.10.1987 ГОДИНА

№	ДАТА	П У Н К Т	Времетрае на обгазяването	ХЛОР мг/м ³	Мин.к-ти пъти ПДК
1	2	3	4	5	6
				0,100	0,002
<u>М.ЯНУАРИ</u>					
1.	12.01.87 г.	ХЕИ - кв. "Здравец"	09.00 - 14.14	0,018	0
2.	23.01.	МЗ "Г.Димитров"	08.00 - 11.30	0,013	0,009
3.	23.01.	Окръжна болница	08.45 - 09.15	0,311	0,006
4.	23.01.	"	-	0,209	0,003
5.	28.01.	"	-	0,211	0,001
6.	29.01.	"	-	0,252	0,001
7.	30.01.	"	-	0,247	0
<u>М.ФЕВРУАРИ</u>					
8.	04.02.87г.	ХЕИ - Здравец	11.00 - 14.00	0,046	0,006
9.	04.02.	Окръжна болница	-	0,120	0,007
10.	05.02.	"	07.00 - 11.30	0,073	0,001
11.	05.02.	ХЕИ - Здравец	-	0,028	0,001
12.	10.02.	Окръжна болница	07.30 - 09.00	0,232	0,010
13.	12.02.	ЕНОПС	15.00 - 17.30	0,956	0
14.	"	ХЕИ - Здравец		0,790	0,021
<u>М.МАРТ</u>					
15.	10.03.87г.	Домостроителен к-т	08.30 - 11.00	0,289	0,012
16.	19.03.	Окръжна болница	06.00 - 10.00	0,319	0,027
17.	"	"		0,153	0,008
18.	"	ХЕИ - Здравец		0,743	0,003
19.	"	ПОБ		0,747	0,010
20.	20.03.	"	07.30 - 12.00	0,767	0,030

						Σ.	
1	2	3	4	5	6	7	8
21.	20.03.	ПОВ				0,241	0
22.	26.03.	"	07.15 - 09.30			0,023	0
2							
<u>И. АЦКИД</u>							
23.	03.04.	ПОВ	12.00 - 16.00			0,098	-
24.	06.04.	ХБИ - Здравец	14.00 - 16.30			0,073	0,019
25.	06.04	ПОВ				0,011	0,003
26.	06.04.	Лунав мост				0,010	0,016
27.	06.04.	ПОВ				0,048	0,005
28.	"	ХБИ - Здравец				0,043	0,003
29.	"	ХБИ - Скобелев				0,067	0,003
30.	"	К Т М				0,014	0,021
31.	"	с. Мартен				0,044	0,018
32.	"	ПОВ				0,029	0,002
33.	"	"				0,012	0,001
34.	13.04.	"				0,012	0,001
35.	16.04.	ХБИ - Русе, Здравец				0,007	0,010
36.	16.04.	ПОВ				0,030	0,028
37.	"	Р И О П С				0,187	0,0
38.	17.04.	ХБИ - Здравец	07.30 - 09.30			0,806	0,022
39.	17.04.	ПОВ				0,781	0,023
40.	"	"				0,736	0,020
41.	"	Р И О П С				0,414	0,000
42.	20.04.	с. Мартен				0,086	0,001
43.	28.04.	ХБИ - Здравец	06.00 - 08.30			0,024	0,004
44.	29.04.	ПОВ				0,029	0,008
45.	30.04.	"				0,043	0,022
46.	"	ХБИ - Здравец				0,031	0,018
47.	"	РИОПС				0,226	0,0
48.	"	"				0,172	0,0
<u>И. Н А И</u>							
49.	20.05.	К Т М	11,45 - 12.00			0,021	0,004
50.	27.05.	ПОВ	09.00 - 11,30			0,163	0,0
51.	28.05.	"	07.00 - 10.30			0,070	0,002
52.	29.05.	ХБИ - Здравец	06.30 - 10.30			0,027	0,0
53.	29.05.	ПОВ				0,082	0,001

3.

1	2	3	4	5	6
<u>М.Ю.И.И</u>					
54.	05.06.87	Окръжна болница	07.00 - 09.30	0,045	-
55.	09.06.	"		0,096	-
<u>М.Б.Д.И</u>					
56.	06.07.	Окръжна болница	08.00 - 11.30	0,128	0,002
57.	10.07.	"	08.00 - 12.00	0,128	0,002
58.	12.07.	"		0,162	0,005
59.	22.07.	ХИИ - Здравец	12.00 - 13.00	0,171	0,003
60.	31.07.	"		0,043	0,002
<u>М.АВГУСТ</u>					
61.	01.08.87г	ХИИ - Здравец		0,084	0,03
62.	02.08.	ПОБ		0,074	0,008
63.	04.08.	ХИИ - Здравец	05.30 - 07.00	0,074	-
64.	07.08.	Окръжна болница		0,160	0,012
65.	07.08.	ХИИ - Здравец		0,119	0,007
66.	15.08.	ПОБ		0,069	0,
67.	19.08.	Товарна гара	08.00 - 13.00	0,906	-
68.	"	"		0,875	
69.	"	Център		0,788	0,021
70.	"	"		0,839	-
71.	"	ХИИ - Здравец		0,789	-
72.	"	В Т У		0,817	0,024
73.	21.08.	ХИИ - Здравец		0,062	0,003
74.	22.08.	ПОБ		0,078	0,002
75.	22.08.	"		0,048	0,002
76.	28.08	"		0,008	0
<u>М.СЕНТЕМВРИ</u>					
77.	01.09.	ПОБ	08.45 - 10.30	0,033	0,033
78.	04.09.	"		0,081	0,02
79.	"	"		0,059	0,026
80.	09.09.	Барна помол	08.45 - 09.50	0,008	0,002
81.	14.09.	с.Сливо поле, мър	12.08 - 12.20	0,109	0,008
82.	14.09.	ХИИ - Здравец	16.50 - 17.05	0,118	0,024
83.	15.09.	ШОПС	16.00 - 16.30	0,08	0,0

4.

1	2	3	4	5	6
84.	18.09.87г	ХЕИ - Здравец	15.00 - 16.30	0,081	0,008
85.	19.09.	с.Мартен	11.00 - 13.00	0,08	0,002
86.	23.09.	ХЕИ - Здравец	05.00 - 12.00	0,102	0,023
87.	"	целия град			
		Английска гимназия		0,018	0,028
88.	"	ХЕИ - Здравец		0,015	0,015
89.	"	О Н О		0,138	0,022
90.	"	хотел "Рига"		0,081	0,012
91.	"	ул."Скобелев"		0,022	0,010
92.	"	РИПС		0,75	-
93.	"	"		0,5	-
94.	"	"		0,08	-
95.	24.09.	ХЕИ - Върбаджане	08.00 - 11.00	0,104	0,031
96.	"	ПОЕ, ВТУ, "Здравец", ОК на БЧК		0,081	0,028
97.	"	РИПС		0,043	0
98.	25.09.	ХЕИ - Здравец	01.00 - 23.00	0,107	
99.	"	целия град + Обр.чифлик, бул."Ал.Стамболийски"		0,868	0,022
100.	"	ХЕИ - Здравец		0,153	0,012
101.	"	хотел "Рига"		0,361	0,026
102.	"	хотел "Севастопол"		0,241	0,011
103.	"	ОК на БЧК		0,130	0,028
104.	"	РИПС - Здравец		0,330	0
105.	"	"		0,200	0
106.	"	Върба мед.помощ		0,032	0,003
107.	"	"		0,031	0,002
М. СЕПТЕМВРИ					
108.	04.10.87г	Върба мед.помощ		0,155	0,009
109.	05.10.	центр.част на "Здравец"	07.30-09.15	0,020	0
110.	"	"Ал.Стамболийски"		0,020	0,058
111.	"	ОК на БЧК		0,019	0,048
112.	23.10.	К Т М	08.00 - 11.30	0,450	-
113.	"	"Леон Талджер"		0,550	-
114.	"	РИПС		0,150	-
115.	"	Централна КП Гара		0,150	-
116.	"	К Т М		0,489	0,048
117.	"	бул."Ал.Стамболийски"		0,270	0,047

Б.

1	2	3	4	5	6
118.	23.0X.87г	ХЕИ - Здрелец		0,007	0,049
119.	"	О Н О		0,036	0,026
120.	25.10.	Бърза мед.помощ	09.30 - 11.00	0,104	0,018

За пробонабиране и анализиране на пробите атмосферен въздух при аварийни газоизмерващи участвуват всички химични, химични лаборатории и пробовземачи при Хигиенна инспекция - Русе и химичите от лабораторията при РИОПС-Русе. Разкрити са два пункта за пробонабиране на ул. "Гайнал" № 12 и бул. "Ал.Стамболийски" № 88 от страна на ХЕИ и също два - комплекс "Петок", бл. "Извор" и фабрика за хлябна маля на РИОПС. При необходимост се вземат проби по сигнал. Това се отнася за времето от 07.00 до 17.00 часа. За останалото време от деноншието от 18.00 до 07.00 часа има определен дежурен, който при необходимост със транспорт на Бърза медицинска помощ осъществява пробонабирането и анализиране на пробите.

Пробонабирането се извършва с апарати тип "Хигиенен"-НРБ; "АПА-30"-НРБ и "ЕЛИМАТ"-УИР по унифицирана методика на СИЛ.

Същността на метода се състои в поглъщане на определен обем въздух в поглъщателен разтвор, съдържащ метилоранж по изключването на който катодично на "СЕРИОЛ" 11 - ГДР се определя концентрацията на хлор.

Резултатите от изследванията се предават по телекс до МНЗ и ИОПС при МНЗ а с протоколи се осведомяват: ОК на БИП, ОПС, ОПК, ДВЗСТ и ОРУ.

От 01.01.1987 год. до 25.10.1987 год. има регистрирани 62 газоизмервания, като концентрациите се движат от 0,006 до 0,956 мг/м³ за хлор, и 0,0 до 0,058 мг/м³ съответно за минералните киселини.

ЗАВ.МО "ИХ",

/Д-р А.Иваб^{ИОП}/

ДИРЕКТОР:

/Д-р К.Калев, к.М.И/

НАЧАЛНИК РИОПС:

/Илиа В.Иванов/

Из улиците на Русе при обгазяванията на града
 през 80-те години на XX в.

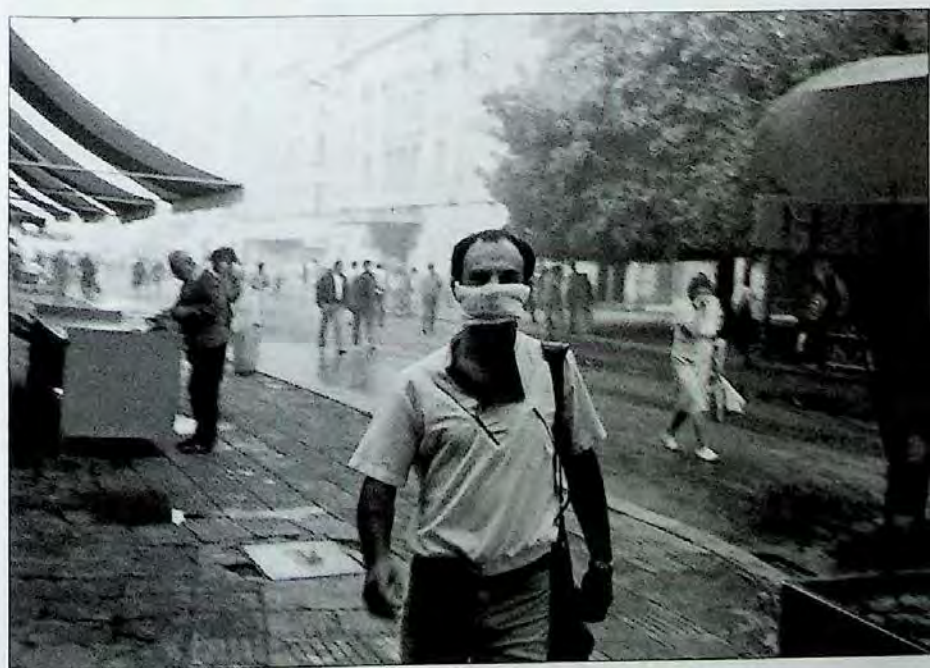
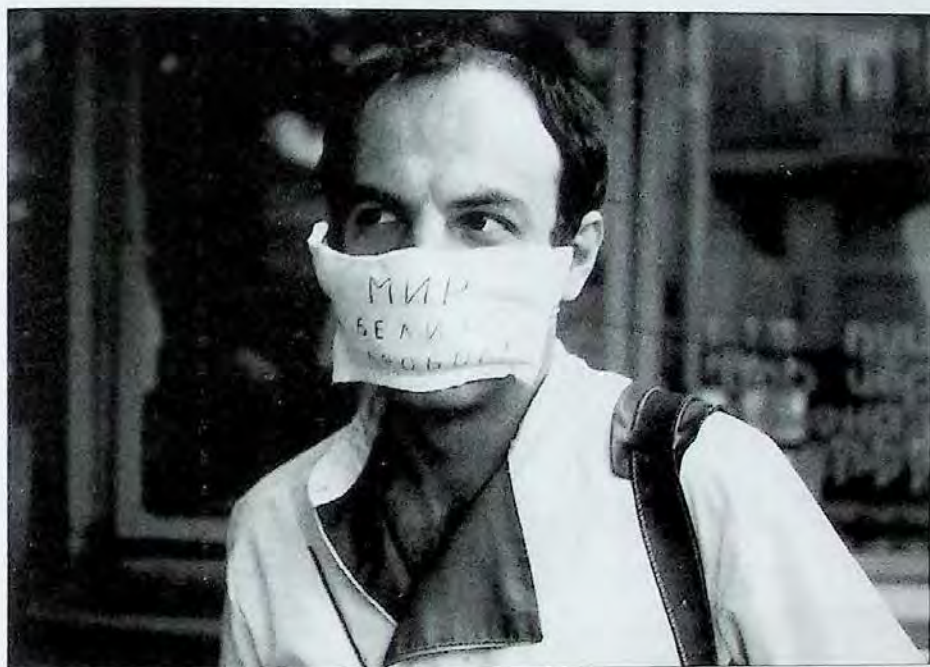
ДА – Русе, ф. 1455, оп. 1, а.е. 26, л. 7, 9, 17, 20, 31

**„Човекът с маска“ (Ценко Колев),
протестиращ срещу обгазяванията на Русе. 1986 г.**

ДА – Русе, ф. 1455, оп. 1, а.е. 28, л. 1, 3.

Първата в България екологична демонстрация,
състояла се в Русе. 28 септ. 1987 г.

ДА – Русе, ф. 1455, оп. 1, а.е. 30, л. 1–2, 5–6, 10, 12, 13, 15.

„Протестът на майките с количките“ – четвъртата екологична демонстрация,
проведена в Русе. 10 февр. 1988 г.

ДА – Русе, ф. 1455, оп. 1, а.е. 34, л. 1, 5, 10, 13, 16–18, 27, 29, 32, 34, 37, 39, 41.

**Гриша Филипов, член на Политбюро и ЦК на БКП
и Петър Петров – първи секретар на Областния комитет на БКП,
с участници в четвъртата демонстрация против
хлорните обгазявания на Русе. 10 февр. 1988 г.**

ДА – Русе, ф. 1455, оп. 1, а.е. 35, л. 8, 10, 12, 14, 16.

Екипът на документалния филм „Дишай“.

10 февр. 1988 г.

ДА – Русе, ф. 1455, оп. 1, а.е. 36, л. 14–16.

**Призив за екологична защита на Русе от Учредителното събрание на Обществения комитет по екологична защита на Русе до ЦК на БКП, Народното събрание, Държавния съвет, Министерския съвет на НРБ и др.
8 март 1988 г.**

ДА - Русе, ф. 1455, оп. 1, а.е. 88, л. 2-3.

ДО ЦК НА БКП
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ НА НРБ
ЦС на БСС, КОКС,
КОМИТЕТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ЖЕНИ
СЪЪЗА НА НАУЧНИТЕ РАБОТНИЦИ В БЪЛГАРИЯ,
НАУЧНО ТЕХНИЧ. И ВСИЧКИ СЪЪЗИ В Б-Я
СИБ, ЕКОЛОГИКА ЗА МИР,
ДВИЖЕНИЕТО "ЗНАМЕР НА МИРА"
КОМИТЕТА ЗА ТЕЛЕВИЗИЯ И РАДИО
ВСИЧКИ ЦЕНТРАЛНИ ВЕСТИНИЦИ
КОМИТЕТА НА СЪДЕЙСТВИЕ ПТИ ООН,
КОМИТЕТА ЗА БАЛКАНСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО,
БЪЛГАРСКАТА ОБЩЕСТВЕННОСТ

**П Р И З И В
ЗА ЕКОЛОГИЧНА ЗАЩИТА НА ГРАД РУСЕ**

Другари,

Населението на нашата страна вече е отчасти запозната чрез неформални контакти и средствата за масова информация с трагичното положение на жизнената среда в района на Русе и Гъргово. Повече от пет години развиряващият своето производство завод край Гъргово все по интензивно и с нарастващ "асортимент" отрова хората, създава смъртни залиахи, води до спонтанни аборти, мъртви раждания, наследствени болести, увеличава процента на злокачествените заболявания.

Мирните демонстрации против хлоридлага, трогателния призив на русеанските майки поставят на изпитание хуманизма и верността към социалистическите идеали на всеки български гражданин. Вече се нагрупа прелостатъчен горчив опит и само с добри пожелания, обещания и палативни мерки белата и рискът няма да станат по-малки. Крайно време е настъпна да се възприеме мнението на специалистите и обществеността, че САМО РАДИКАЛНИТЕ ПРЕВАНТИВНИ МЕРКИ МОГАТ ДА БЪЛАТ ЕФИКАСНИ!

За това ние настояваме :

1. ДА СЕ ДЕМОНТИРАТ ХИМИЧЕСКИТЕ ЗАВОДИ КРАЙ ГЪРГОВО
2. За тази цел да се потърси съдействието на компетентни междукарочни организации за извършване на обективна оценка на екологическата обстановка в района на Русе и Гъргово и приемане на мерки за радикално решаване на въпроса.
3. След комплексна, компетентна и спешна екологична експертиза да се отстранят основните замърсители в района на Русе, намиращи се на наша територия.

- 2 -

4. Личните за екологичното състояние на Русе и Гъргово да се представят на обществеността, като се преодолеят сега съществуващите нормативни и административно-бюрокрачни бариери пред прел гласността. Българската галавизия в радио да излъчват всеки ден, наред с прогнозата за времето и билетен за екологичното състояние на Русе. Да се публикува списъкът на предприятията, които най силно замърсяват горепосоченият район. Нагласяване за пълна ГЛАСНОСТ за екологичната обстановка в района Русе-Гъргово и мерките за нейното оздравяване!

5. Най-компетентните здравни органи у нас спешно да организират обществено здравео и леченето на населението на Русе и преди всичко на децата и бременните жени.

6. Съюзът на научните работници в България, Научно-техническите съюзи, както и всички творчески съюзи да се включат с конкретни действия в борбата за екологично оздравяване на страната. Поставената още на XII конгрес на БИИ задача за подигане на екологичната култура на населението трябва да придобие вече осягате ДЕЙСТВИИ, а не само просветителски измерения.

7. Водещите екологични научни звена у нас трябва да се насочат към проблемите на екологичната експертиза и на най-застрашените райони - а в момента това е района на гр. Русе.

8. Решаването на екологичните и социално-екологичните проблеми на Русе изисква органично единство на обществената инициатива и държавната грижа. Ето защо е целесъобразно държавните органи да подкрепят обществените инициативи в тази насока, включително и на създадения ОБЩЕСТВЕН КОМИТЕТ ЗА ЕКОЛОГИЧНО ЗАЩИТА НА РУСЕ.

9. В процеса на оздравяването на жизнената среда в района на Русе да се потърсят контакти с обществеността в Социал. Република Румъния и другите социалистически страни - с призив за излята на действително-интернационализъм и реална грижа за човека. За тази цел трябва колкото се може по пълно да се информират народите на страните-членки на СИВ и се призовават за съдействие в осигуряване качеството на жизнената среда, живота и здравето на населението в Русе и Гъргово.

ДА СПАСИМ РУСЕ В НАЙ-ЧОВЕШКИ ДЪЛЪГ!

София,
6.III.1988 г.

От учредителното събрание на
Обществения к-т по екологична
защита на Русе

Слово на Мария Варамезова към русенската общественост след отстраняването на Тодор Живков от власт. 29 ноември 1989 г.

ДА - Русе, ф. 1455, оп. 1, а.е. 90, л. 2-3.

**ГРАЖДАНИ И ГРАЖДАНКИ НА ИЗМЪЧЕН И УНИЖАВАН, НО
НЕПОКОРЕН РУСЕ,**

И днес, събрали се тук, ние изразяваме своето задоволство от извършената промяна на 10 ноември. Надяваме се, че отстраняването на Тодор Живков, а след това - и на най-близките крепители на личната му власт, поставя началото на развитието на нашата страна към демокрация, към гласност и свобода на словото и печата, към оздравяване на икономиката и изграждане на жизнеспособно народно стопанство, към екологично излекуване на хубавата наша Родина. Надяваме се, че е поставено началото на истинско преустройство у нас, на превръщане на страната ни в гражданска правова държава, което ще позволи на България с чест и достойнство да се нареди сред другите европейски страни в общия европейски дом. Надяваме се! Но ние не само ще се надяваме, а ще бъдем и граждани, ще действваме, ще подкрепяме новото политическо ръководство във всичките му начинания, които отговарят на нашите изстрадали надежди и ясно и открито ще му казваме, когато неговите действия не отговарят на тези наши надежди. Няма друга гаранция за реално преустройство. Най-сигурната гаранция за демократизиране на страната, за преустройството не само на думи, е в това - доколко всеки един от нас ще съумее да бъде гражданин. Нека бъдем винаги свободни граждани!

Ние искаме:

1. Гласност, която да прерастне в свобода на словото и печата.
2. Свобода на сдруженията и организациите.
3. Реална, общонационална екологична програма за излекуване на тежките поражения, нанесени на жизнената ни среда.
4. Нови свободни избори.
5. За нашия град искаме отстраняване на всички местни и задгранични замърсители, които отравят въздуха ни, искаме екологична защита на река Дунав и превръщането ѝ отново в жива река.

Тодор Живков и най-близките му крепители бяха отстранени. Остана така наречената номенклатура - онази система, която ги породила и възнесе - остана с нейните привилегии и почти непокътнати възможности да направява нашия живот.

Ние ясно заявяваме:

Трябва да се премахне фактически безконтролното всевластие на номенклатурата! Да се премахне и самата номенклатура! Не може деспоти - национални или местни - да станат сега пък демократи! Не може душите на гласността да провеждат сега политика на гласност! Не може и това - представители на Русе в Народното събрание и правителството да бъдат или да се издигат хора, които довчера с тежкия юмрук на държавната власт,

2

задушаваша всеки опит на русенци открито да изразят болката си! /Никола Стефанов, Гриша Филипов, Петър Петров!/,

Ето това ние казваме сега ясно и това искаме от новото политическо ръководство на нашата мила Родина!

29.11.1989 г.
гр. Русе

МАРИЯ П. ВАРМЕЗОВА -
ОБЩЕСТВЕНИК

Протестен общоградски час по екология в Русе.
17 септ. 1990 г.

ДА – Русе, ф. 1455, оп. 1, а.е. 41, л. 3, 5, 6, 10, 11, 14.

Шествие и блокада на Дунав мост в Русе, организирано от Независимо сдружение „Екогласност“ и Зелената партия. [Юни 1990 г.]

ДА – Русе, ф. 1455, оп. 1, а.е. 48, л. 1–2.

